

МІГРАЦІЯ МОЛОДІ У ГЛОБАЛЬНИХ ПРОЦЕСАХ ПЕРЕМІЩЕННЯ НАСЕЛЕННЯ

MIGRATION OF YOUTH IN THE GLOBAL PROCESSES OF POPULATION MOVEMENT

УДК 314.74

Брензович К.С.

к.е.н., доцент кафедри міжнародних економічних відносин
Ужгородський національний університет

Немеш Є.П.

студентка
Ужгородський національний університет

У статті розглянуто тенденції світових міграційних рухів молоді, проаналізовано основні причини та фактори молодіжної міграції. Значення міграції молоді розглядається в контексті глобальної тенденції старіння населення. Визначено, що міграцію молоді, окрім традиційних факторів економічного та соціального характеру, визначають «м'які» фактори – культурні та інформаційно-технологічні.

Ключові слова: міграція, міжнародна міграція, міграційні потоки, молодіжна міграція, старіння населення.

В статье рассмотрены тенденции мировых миграционных движений молодежи, проанализированы основные причины и факторы молодежной миграции. Значение миграции молодежи рассматривается в контексте глобальной тенденции старения населения. Определено, что миграцию

молодежи, кроме традиционных факторов экономического и социального характера, определяют «мягкие» факторы – культурные и информационно-технологические.

Ключевые слова: миграция, международная миграция, миграционные потоки, молодежная миграция, старение населения

The article deals with the tendencies of the world migration movements of young people, analyses the main causes and factors of youth migration. The significance of youth migration is considered in the context of the global trend of aging populations. It has been determined that migration of young people, besides traditional economic and social factors, is determined by "soft" factors – cultural and informational and technological.

Key words: migration, international migration, migration flows, youth migration, aging of the population.

Постановка проблеми. Динамічні процеси глобалізації другої половини ХХ – початку ХХІ століття привели до надзвичайного зростання темпів та обсягів міжнародної міграції. Тільки за період 2000–2017 рр. кількість міжнародних мігрантів зросла майже на 50% [10]. Поряд із позитивними моментами, такими як послаблення соціальної напруги у країні еміграції, зростання валютних надходжень і здобуття іноземного трудового досвіду мігрантами, розглядають і негативні процеси, пов'язані з міграцією: зростання податкового навантаження та соціальне сирітство у країні еміграції, ріст рівня злочинності та зниження середнього рівня заробітних плат – у приймаючій країні.

Третину міжнародних мігрантів становлять молоді люди економічно активного і репродуктивного віку (16–35 років). Поряд із традиційними економічними, політичними та соціальними факторами, що змушують молодь мігрувати з метою захисту життя, пошуку задовільних умов проживання та засобів до існування, з'являються нові «м'які» фактори, що стимулюють молодь змінювати місце проживання задля навчання, творчого розвитку, пізнання нових культур та місцевостей. Неабияку роль у цьому відіграє інформатизація суспільства та розвиток сучасних систем соціальних комунікацій.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Міграційна проблематика – міждисциплінарна, а серед наук, об'єктом вивчення яких є міграція, – демографія, географія, економіка, статистика, право, антропологія, філософія, соціологія, психологія тощо. Багатоаспектність цього явища,

а відповідно, множинність підходів до його дослідження збагачує теоретичну базу з міграційного питання, однак недосконалість національних статистичних методологій, національні відмінності у сфері трудового законодавства (зокрема, різниця у працездатному віці) значно ускладнюють проведення емпіричного дослідження в цьому напрямі. Різні аспекти міжнародної міграції розглянуто у працях вітчизняних та зарубіжних учених. Серед учених, що присвятили свої дослідження цій проблематиці, – С. Стофер, Дж. Зіпф, Д. Массей, Д. Мельничук Н. Мосієнко, Е. Равенштейн, Л. Рибаківський, А. Філіпенко та інші. Водночас питання міжнародної міграції населення, а насамперед – міграції молоді, залишається актуальним і потребує детального аналізу з урахуванням новітніх політичних, соціальних, екологічних та технологічних умов.

Постановка завдання. Мета статті полягає в дослідженні значення та місця міжнародної міграції молоді в сучасних процесах переміщення населення. Для досягнення поставленої мети було визначено такі завдання:

- уточнити сутність поняття «міжнародна міграція молоді»;
- проаналізувати основні показники міграційного руху молоді;
- визначити основні фактори молодіжної міграції;
- узагальнити вплив міжнародної міграції молоді на розвиток країн світу.

У дослідженні було використано загальнонаукові методи, такі як аналіз та синтез, порівняння, статистичні методи (метод середніх величин, ана-

ліз рядів динаміки), застосовано графічні методи викладу матеріалу.

Виклад основного матеріалу дослідження.

У сьогоднішньому все більше взаємопов'язаному світі міжнародна міграція стала реальністю, яка стосується будь-якої країни світу. Сучасна мобільність населення через розвинену глобальну мережу транспортних комунікацій, глобалізація освіти та інтернаціоналізація світогосподарських зв'язків, нерівномірності у якості життя, а також екологічні фактори слугують стимулом для багатьох людей у всьому світі мігрувати. Факторами вимушеної міграції стають військові конфлікти, політичні переслідування, відсутність стійких засобів до існування та умов для нормального життя.

Сьогодні міжнародні міграції набувають значних розмірів. Згідно з даними ООН, число міжнародних мігрантів у світі продовжує стрімко зростати в останні роки і досягло 258 мільйонів у 2017 році (порівняно з 220 мільйонами в 2010 році та 173 мільйонами в 2000-му) [4].

Міжнародна міграція стала новим обличчям глобалізації – символом зростаючої взаємозалежності у світі. Водночас найбільше покоління молоді в історії вимагає уваги: вони дуже пов'язані між собою через технологічні та соціальні мережі, їм потрібна освіта та гідні робочі місця, і вони хочуть сказати про своє майбутнє.

З питанням міграції молоді тісно пов'язана проблема старіння населення. Дослідження ООН доводять, що старіння населення вже не є проблемою лише країн Європи. У 2017 році населення світу у віці понад 60 років становило 962 мільйонів осіб, тобто 13% населення світу. Швидко старіння характерне для різних регіонів світу, і, за прогнозами, у 2050 році частка цієї вікової групи у всіх регіонах, окрім Африки, становитиме близько 25% [8]. При цьому частка мігрантів у віці 15–35 років становить понад 30% загальної кількості мігрантів у світі. У разі збереження вказаних тенденцій потреба у «затриманні» молодого потенціалу в країні громадянства найближчим часом стане нагальною потребою будь-якої держави, а інструменти її вирішення – важливим складником національних економічних стратегій усіх країн світу.

Уточнення потребує основне питання: хто вважається «молодим» мігрантом? Якщо розглядати рух населення в глобалізованому світі винятково у світлі працевлаштування за кордоном, то доречно дотримуватися класифікації населення за віком, яка пропонує відносити до «молодого» віку все працездатне населення (залежно від країни – 14–65 років). За законодавством України, «молоді громадяни – громадяни України віком від 14 до 35 років» [1]. За статистичною методологією ЄС, до молоді належать особи у віці 15–29 років [3]. Світовий банк аналізує групу «молодь» у складі осіб віком від 15 до 24 років [5], так само, як і ООН

(ЮНІСЕФ) [10]. Водночас ВООЗ пропонує вважати «молодими» людей до 44 років [2]. Уточнюючи, що об'єктом у межах цієї статті є не лише процеси трудової міграції, але й міграція молодого населення з різною метою та різними мотивами (політичними, соціальними, економічними, екологічними), вважаємо за доцільне дотримуватися поділу за віком, за якого до «молодих» людей відносять осіб у віці 15–35 років.

Молодого мігранта характеризують порівняно з мігрантами більш зрілого віку такі риси, як кращий стан здоров'я (відповідно, і вища продуктивність праці), вища адаптивність до нового середовища і схильність інтегруватися в приймаюче суспільство (вивчати мову, історію, приймати релігійні погляди та традиції). Якщо ж йдеться про міграцію з причин навчання або пошуку високооплачуваної відповідно до високої кваліфікації роботи – то і високий рівень освіченості, сучасні демократичні переконання та прогресивні політичні погляди, ініціативність у розбудові приймаючої країни.

У 2017 році середній вік міжнародних мігрантів у світі становив 39 років. Проте в деяких регіонах населення мігрантів стає молодшим. Між 2000 та 2017 роками середній вік міжнародних іммігрантів знизився в Азії, Латинській Америці, Карибському басейні та в Океанії [3]. Середній вік мігрантів був найвищим у високорозвинених країнах (40,6 року), дещо нижчим – у країнах із середнім рівнем доходу (37,3 року), найнижчим – у країнах з низьким рівнем доходу (29,8 року). Міжнародні мігранти в Африці є наймолодшими, з середнім віком 30,9 року, слідом за Африкою йде Азія (35,1 року), Латинська Америка та Карибський басейн (35,8 року) в 2017 році. «Найстаршими» були мігранти в Європі, Океанії та Північній Америці, де середній вік іммігранта становив 42,6, 43,9 та 44,7 року відповідно (рис. 1).

Незважаючи на зростання середнього віку мігрантів (+1 рік і 2 місяці за 2000–2017 рр.), у деяких регіонах населення мігрантів ставало молодшим. У у період між 2000 та 2017 роками середній вік міжнародних мігрантів знизився в Азії, Латинській Америці, Карибському басейні та Океанії. В Азії середній вік жінок-мігрантів зменшився майже на два роки, тоді як середній вік мігрантів-чоловіків – лише на один рік. В Латинській Америці та Карибському басейні зафіксовано найбільш суттєве «омолодження» мігрантів за ці роки (середній вік знизився приблизно на три роки внаслідок притоку молодих мігрантів, а також смерті чи повернення мігрантів більш зрілого віку, багато з яких прибули з європейських країн раніше). І навпаки, в Африці, Європі та Північній Америці середній вік міжнародних мігрантів зріс за 2000–2017 роки. Найбільш чітко збільшення віку мігрантів спостерігається у Північній Америці (більше шести років). Рисунок 2 відображає розподіл населення світу та міжнародних мігрантів за віком.

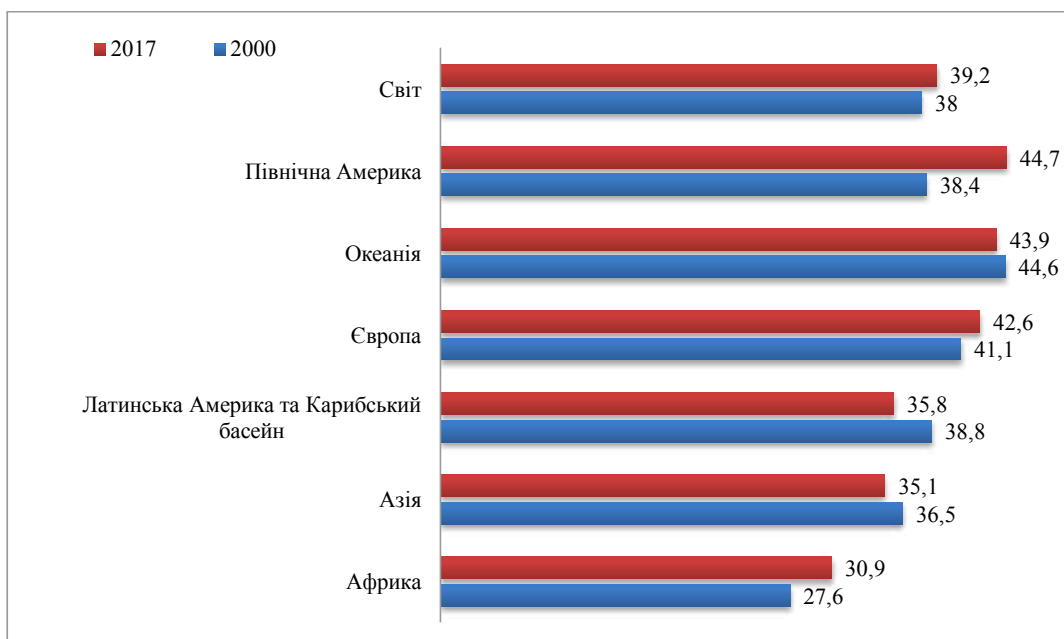

Рис. 1. Середній вік міжнародних мігрантів в розрізі регіонів призначення, 2000–2017 рік [4]

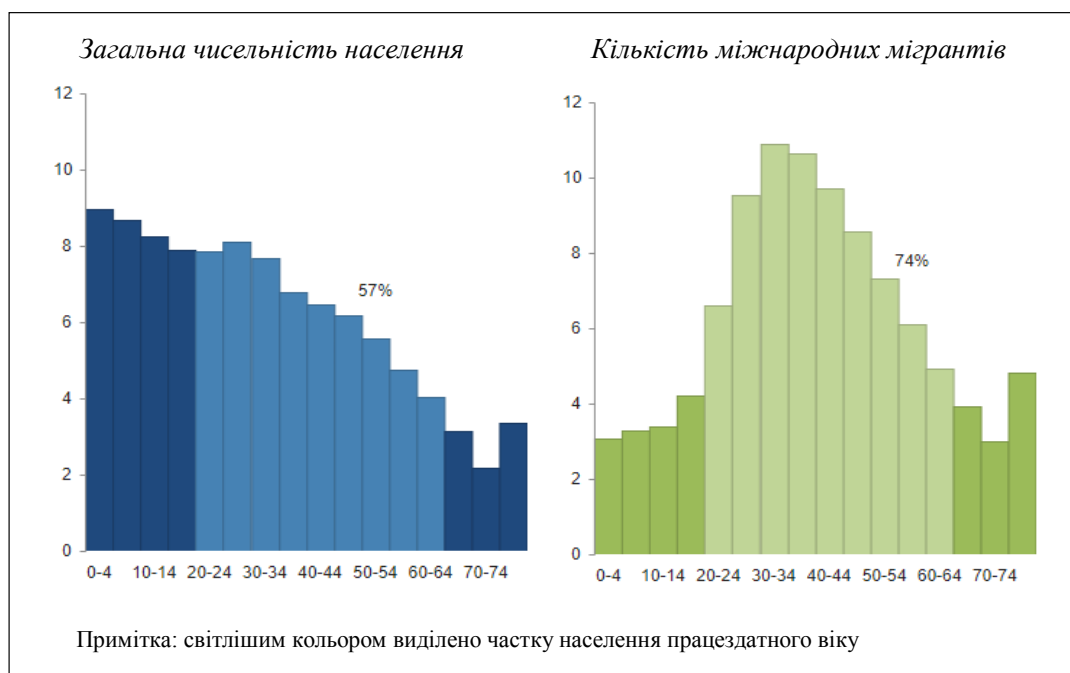

Рис. 2. Віковий розподіл загальної чисельності населення та міжнародних мігрантів у всьому світі, у % до загальної кількості, 2017 рік [4]

З рис. 2 можна зробити дійти висновку, що значна частина мігрантів у світі – працездатного віку. У 2017 році 74 відсотків усіх міжнародних мігрантів були віком від 20 до 64 років (порівнянні з 57 відсотками від загальної чисельності населення). Молодші 20 років особи, як правило, не представлені статистично серед міжнародних мігрантів. На віковий розподіл населення міжнародних мігрантів впливає сукупність чинників, включаючи той факт, що після прибуття біль-

шість міжнародних мігрантів мають працездатний вік, і діти, народжені мігрантами в країні призначення, часто вже не розглядаються як міжнародні мігранти [4].

В майбутньому тенденція до зростання медіани віку мігрантів буде зберігатися через загальноосвітнє «старіння населення». Ще з 2015 року за рішенням ВООЗ «молодими» вважаються люди у віці до 44 років [4]. У цьому контексті позитивний вплив міграції молоді на економіки окремих країн

та глобальну економіку загалом вбачають у перерозподілі працездатного населення, переміщенні молоді у ті країни, де є високим коефіцієнт кількості непрацездатного населення на 100 осіб. Такі процеси дадуть змогу послабити податкове навантаження на працюючих у країнах з високою часткою осіб пенсійного віку та скоротити соціальну напругу, що виникла внаслідок нестачі робочих місць, у країнах з високою часткою молодого населення. Такі тенденції підтверджує офіційна статистика: більшість мігрантів, як і більшість «молодих» мігрантів, є вихідцями з країн Азії та Африки, а найбільш «приймаючими» країнами є країни Північної Америки (лідер – США) та Західної Європи.

Причини міграції молоді постійно змінюються. Часто поєднання кількох основних факторів приводить до прийняття рішення про міграцію. Особисті вподобання, соціально-економічні обставини та політична ситуація в країні походження можуть виступати як одні з важливих чинників. Також часто основною рушійною силою міграції молоді (особливо міжнародної міграції) є різниця у сприйнятті нерівності на ринку праці, доходах, правах людини та рівні життя між країнами походження та призначення. Деякі молоді люди мігрують, щоб уникнути конфліктів, переслідувань чи екологічних загроз [7].

З 2016 року близько 71 мільйона безробітної молоді у всьому світі в пошуках роботи продовжують залишатися значним рушієм міграції молоді як у розвинених, так і в країнах, що розвиваються [5].

Рішення молоді про міграцію часто пов'язане з важливими періодами життя, такими як навчання у вищих навчальних закладах, забезпечення зайнятості або одруження. Шлюбна міграція стала відмінною рисою міжнародної міграції в Азії, зростаюча кількість молодих жінок із країн, що розвиваються, мігрують із цією метою до розвинених азіатських країн. Це явище привело до соціальної, культурної та демографічної трансформації країн походження та призначення [9].

Наявність більш швидких та дешевих способів транспортування підвищила мобільність людей і полегшила міжнародну міграцію. Цьому посприяв

також динамічний розвиток інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ), що відіграє одну з ключових ролей у сприянні міграції молоді. Молоді люди, які мають доступ до інформації про кращі можливості в інших країнах, найімовірніше, скористаються ними в сучасному світі. Веб-соціальні мережеві платформи, такі як Facebook, веб-щоденники YouTube (блоги), є особливо важливими в цьому контексті, крім традиційних інформаційних технологій, таких як телебачення та радіо.

Соціальні мережі відіграють все більш помітну роль протягом усього процесу міграції, від прийняття рішення про виїзд до повернення на батьківщину. Еволюційні варіанти ІКТ трансформували характер транснаціональної комунікації та певною мірою культурного досвіду міграції, дозволяючи молодим мігрантам залишатися на зв'язку з їхніми близькими, сприяючи адаптації до своєї нової обстановки. Діаспори можуть спілкуватися одна з одною більш легко, підтримувати зв'язок із друзями та членами сім'ї, а також надавати інформацію та допомогу потенційним молодим мігрантам. Соціальні мережі також можуть відігравати активну роль у сприянні поверненню мігрантів. Крім того, знання та навички, отримані в країнах призначення, можуть бути передані назад до країни походження за допомогою нових форм ІКТ, що сприяє розвитку країни [6].

Таким чином, до традиційних соціальних, економічних чинників міграції додаються інформаційно-технологічні фактори (таблиця 1). Поряд із традиційними факторами, що визначають масштаби та напрями трудової міграції, для міграції молоді характерні сучасні «м'які» фактори, такі як інформаційно-технологічні та культурні. Прагнення молоді подорожувати, пізнавати нову інформацію та нові культури підкріплюються відносно недорогими засобами переміщення та спілкування. Інтернаціоналізація освіти та розвиток міжнародних програм обмінів стимулюють освітню міграцію. Вже звичним явищем для глобальної економіки стає «віддалене» працевлаштування, коли молодь навмисно проживає у країні з низь-

Таблиця 1

Сучасні чинники міжнародної міграції молоді

Економічні	Соціальні	Політичні	Культурні	Екологічні	Інформаційно-технологічні
Відмінності у середньому рівні заробітних плат в країнах; доступність освіти; фінансова підтримка мігрантів державою; широкі можливості працевлаштування	Незадовільні побутові умови проживання, соціального забезпечення (відсутність соціального захисту, низький рівень освіти та охорони здоров'я)	Військові конфлікти, переслідування за політичними переконаннями	Бажання до пізнання нових культур, історії, пошук роботи за творчою спрямованістю	Екологічні лиха у місці проживання, несприятливі кліматичні умови тощо	Розвиток фінансово доступних засобів комунікації (інтернет, мобільний зв'язок) та розвиток соціальних мереж

кими доходами, офіційно працюючи на компанії країни свого громадянства.

Висновки. Таким чином, молодь є однією з найчисельніших груп мігрантів у світі. Вплив міжнародної міграції молоді на економіку є багатоаспектним. Наслідки міграції молоді складні, специфічні для регіонів, залежні від політичних передумов та можуть змінюватися з часом. Міграція допомагає покращити життя людей як у країнах походження, так і в країнах призначення, дає можливість мільйонам людей у всьому світі створити безпечне та змістовне життя за кордоном. Однак не вся міграція відбувається в позитивних умовах – останніми роками спостерігається стрімке зростання міграції та переміщень, що відбуваються внаслідок конфліктів, переслідувань, деградації навколишнього середовища та екологічних змін, а також високого рівня загроз безпеці та життю населення.

Дія визначених «м'яких» факторів більш характерна щодо міграції з розвинених та нових індустріальних країн, тому предметом подальших досліджень в цьому напрямі має стати вивчення особливостей міграції молоді з розрізі груп країн із різними рівнями доходів.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Закон України «Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні» від 06.12.2016. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2998-12>.
2. ВООЗ офіційно продовжила молодість, 21 серпня 2015. URL: https://ukr.segodaya.ua/lifestyle/food_wellness/vooz-oficialno-prodlila-molodost-642767.html
3. Being young in Europe today – demographic trends. URL: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Being_young_in_Europe_today_demographic_trends
4. International Migration Report 2017. URL: http://www.un.org/en/development/desa/population/migration/publications/migrationreport/docs/MigrationReport2017_Highlights.pdf
5. International Labour Organization. Unemployment, youth total (% of total labor force ages 15–24) URL: <https://data.worldbank.org/indicator/SL.UEM.1524.ZS>
6. Migration and youth: challenges and opportunities. URL: <http://www.globalmigrationgroup.org/>
7. The Underlying Causes of Youth Migration. URL: http://www.unworldyouthreport.org/index.php?option=com_k2&view=item&layout=item&id=84&Itemid=84

option=com_k2&view=item&layout=item&id=84&Itemid=84

8. United Nation: global issues. URL: <http://www.un.org/en/sections/issues-depth/ageing/>

9. UN Department of Economic and Social Affairs «Youth Issue Briefs 2016». URL: <https://www.un.org/esa/socdev/documents/youth/fact-sheets/youth-migration.pdf>

10. Youth migration: facts and figures. URL: http://www.globalmigrationgroup.org/system/files/4._Chapter_1.pdf

REFERENCES:

1. Zakon Ukrainy «Pro spryannja socialjnomu stanovlennju ta rozvytku molodi v Ukraini» vid 06.12.2016 [Electronic resource]. Mode of access: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2998-12>.
2. VOOZ oficijno prodovzhyla molodistj, 21 serpnja 2015 [Electronic resource]. Mode of access: https://ukr.segodaya.ua/lifestyle/food_wellness/vooz-oficialno-prodlila-molodost-642767.html
3. Being young in Europe today – demographic trends [Electronic resource]. Mode of access: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Being_young_in_Europe_today_demographic_trends
4. International Migration Report 2017 [Electronic resource]. Mode of access: http://www.un.org/en/development/desa/population/migration/publications/migrationreport/docs/MigrationReport2017_Highlights.pdf
5. International Labour Organization. Unemployment, youth total (% of total labor force ages 15-24) [Electronic resource]. Mode of access: <https://data.worldbank.org/indicator/SL.UEM.1524.ZS>
6. Migration and youth: challenges and opportunities [Electronic resource]. – Mode of access: <http://www.globalmigrationgroup.org/>
7. The Underlying Causes of Youth Migration [Electronic resource]. Mode of access: http://www.unworldyouthreport.org/index.php?option=com_k2&view=item&layout=item&id=84&Itemid=84
8. United Nantion: global issues – [Electronic resource]. Mode of access: <http://www.un.org/en/sections/issues-depth/ageing/>
9. UN Department of Economic and Social Affairs «Youth Issue Briefs 2016» – [Electronic resource]. Mode of access: <https://www.un.org/esa/socdev/documents/youth/fact-sheets/youth-migration.pdf>
10. Youth migration: facts and figures [Electronic resource]. Mode of access: http://www.globalmigrationgroup.org/system/files/4._Chapter_1.pdf

Brenzovych K.S.

Candidate of Economic Sciences,
Senior Lecturer at Department of International Economic Relations
Uzhhorod National University

Nemesh Ye.P.

Student
Uzhhorod National University

MIGRATION OF YOUTH IN THE GLOBAL PROCESSES OF POPULATION MOVEMENT

The high dynamics of migration processes is a distinctive development feature of the modern world economy. One-third of the migrants are people of economically active and reproductive age of 16-35 years. The development of global transport networks, systems for the transfer of information and social communications are the modern factors that, with traditional social, economic and others, stimulate the migration of young people.

The purpose of this article is to determine the significance and place of international migration of young people in modern processes of population movement in particular, and the development of the global economy as a whole. To achieve the goal, the task was determined as clarifying the essence of the concept of “international migration of youth”; analysis of the main indicators of the migration of young people; definition of the main causes of youth migration; generalization of the impact of international youth migration on the development of countries in the world.

The problem of youth migration is closely linked to the aging population. According to UN studies, the population over the age of 60 is 13% of the world's population, and in 2050, the share of this age group in all regions, except Africa, will be around 25%. If these trends are preserved, the need to preserve the “young” potential will become an urgent need of any state in the near future.

A “young” migrant (16-35 years old) is characterized by better health (as a result, a higher productivity), high adaptability to the new environment and a tendency to integrate into the host society (to learn a language, history, take religious views and traditions) comparatively with migrants of more mature age and children. If we are talking about migration due to the reasons for studying or finding highly paid work according to high qualifications, and high level of education, modern democratic beliefs and progressive political views, initiative in the development of the host country.

The average age of migrants was highest in highly developed countries (40.6 years), somewhat lower in middle-income countries (37.3 years) and the lowest in low-income countries (29.8 years). International migrants from Africa are the youngest, with an average age of 30.9 years.

The study determined that the migration of young people are influenced by traditional economic, social, political, environmental factors and “soft” cultural, informationally-technological factors that determine not only labour migration but also relatively new types of migration such as educational.